

ДРЕМЛЮГА ОЛЬГА ОЛЕКСІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач науково-інформаційного центру наукової бібліотеки*

ІВАНІЙЧУК ТАІСІЯ ЮРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
директор наукової бібліотеки, кандидат біологічних наук*

ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛОТЕКИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ ТА ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНОЇ НАУКОВОЇ Е-КОМУНІКАЦІЇ У РЕАЛІЯХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Навіть в умовах військової агресії проти нашої країни університетська бібліотека продовжує спрямовувати свою діяльність на підтримання наукового та освітнього потенціалу університету. Одним із основних напрямків роботи бібліотеки залишається організація процесів доступу до міжнародної та внутрішньодержавної системи наукової е-комунікації. У зв'язку з цим бібліотека постійно проводить моніторинг та забезпечує для користувачів бібліотеки можливість працювати з інформаційними ресурсами міжнародних організацій, закордонних видавництв та наукових спільнот, які виявили бажання безкоштовно надати українським науковцям доступ до своїх науково-інформаційних баз.

Українських вчених підтримали провідні міжнародні компанії Elsevier і Clarivate, які мають найбільші у світі ресурси наукової інформації. У цей тяжкий час компанія Elsevier надає українським вченим можливості віддаленого користування передплатними базами наукової інформації, зокрема наукометричною базою Scopus. Дистанційний доступ отримують усі зареєстровані у бібліотеці користувачі. Також Elsevier надала безкоштовний доступ до бази ScienceDirect, що містить повні тексти статей з понад 500 журналів та 35 000 книг. Компанія Clarivate крім надання дистанційного доступу до своєї наукометричної бази Web of Science Core Collection проводить щомісяця безкоштовні вебінари для науковців з метою ефективного використання усіх інструментів Clarivate. За сприяння компанії Clarivate, частиною якої у 2020 році стали ExLibris та ProQuest, наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія» у травні цього року реалізувала можливість співпраці з міжбібліотечною службою обміну інформаційними ресурсами RapidILL, яка у цей складний час надала вченим та здобувачам освіти НУ «ОЮА» можливість безкоштовного доступу до бібліотечних фондів понад 500 дослідницьких університетів Великобританії, США, Австралії та Нової Зеландії. Для підтримки українських дослідників та просування репутації, знань та розуміння України у всьому світі Clarivate надає безкоштовний доступ до незалежних

аналітичних матеріалів та коментарів про події в Україні на платформі Research Professional News.

У березні 2022 року міжнародний науковий портал Research4Life скасував обов'язкову передплату свого контенту для українських наукових установ. Наразі програми Research4Life мають до 100 000 інформаційних ресурсів. Існує п'ять колекцій цього контенту (Hinari, AGORA, ARDI, GOALI, OARE), серед них колекція Research for Global Justice (GOALI), яка зосереджується на юридичних дослідженнях та навчанні і надає доступ до 3000 журналів, 18000 книг та 45 інших інформаційних ресурсів. В цілому портал GOALI пропонує доступ до 16 000 ресурсів, включаючи книги, рецензовані журнали, що видають 70 найпрестижніших академічних видавництв, та бази даних, зокрема, Oxford University Press, SAGE Publishing, Elsevier, Directory of Open Access Books (DOAB), John Wiley & Sons тощо, за такими дисциплінами, як право, політичні науки, економіка, філософія, історія.

Завдяки проектам міжнародної допомоги, зокрема тісній співпраці НУ «ОЮА» з програмою USAID «Справедливість для всіх» і за сприяння Washington&Lee University School of Law, науковці та здобувачі освіти університету на початку червня отримали безоплатний доступ до провідної правничої бази даних LexisNexis – світового постачальника юридичної, нормативної та ділової інформації та аналітики. В LexisNexis використовуються технології машинного навчання, візуалізації та штучного інтелекту.

Глобальне академічне видавництво книг, журналів, бібліотечних продуктів та послуг SAGE, що публікує щорічно понад тисячу журналів та сотень нових книг, створює бібліотечні ресурси, засуджує російське вторгнення в Україну. Підтримуючи українську академічну спільноту SAGE відкрило свої інформаційні платформи для українських користувачів без обмежень на контент.

Підтримати українські заклади вищої освіти також вирішили компанії з надання сервісів перевірки текстів на плагіат. Українська компанія Unichesk, яка завжди підтримувала університетську спільноту, прийняла рішення з 20 квітня 2022 року надавати користування своїм сервісом на безоплатній основі, тим самим полегшуючи проведення перевірок академічних текстів протягом поточного та наступного навчальних семестрів. Свої послуги з безкоштовної перевірки на наявність текстових запозичень запропонувала і литовська компанія Lingua Intellegens.

Бібліотека НУ «ОЮА» бере участь у проєкті «Архівування документів про війну Росії проти України». Проєкт був ініційований Українською бібліотечною асоціацією та має стати першою колекцією у створюваній українській Національній цифровій бібліотеці. Для архівування документів колекції створено загальний сервер, на якому формується колекція за однаковими для всіх правилами та розробленими інструкціями. Архівуються всі типи та види документів, серед яких основні: текстові, зображення, відео, зокрема вірші, проза та пісні про війну, плакати, малюнки, мурали, гумор, особисті історії, підтримка України за кордо-

ном, фейки, маніпуляції, перекручена інформація, заяви, звернення українських політиків, держслужбовців, громадських діячів тощо. В межах проекту для ефективної комунікації бібліотекарів було створено google-групу «Digital Library» та проводяться Zoom-зустрічі.

У сьогоднішніх реаліях е-комунікація є пріоритетним напрямком в організації якісного та оперативного доступу до інформаційних ресурсів і даних у режимі онлайн. Наукова бібліотека НУ «ОЮА» докладно максимум зусиль, щоб університетська спільнота могла швидко та якісно отримувати доступ до якісного інформаційного контенту в умовах воєнного стану в країні.

Ключові слова: е-комунікація, інформаційні ресурси, ресурси наукової інформації, бібліотека.

Key words: e-communication, information resources, scientific information resources, library.

МАКУХА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач відділу абонементів наукової бібліотеки*

АНДРІЯШ ОКСАНА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач сектору відділу абонементів наукової бібліотеки*

ВЗАЄМОДІЯ ЗВО І БІБЛІОТЕКИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток інформаційних технологій призвів до трансформації усіх сфер соціально-економічного життя і, як наслідок, до розвитку інформаційного суспільства та формування суспільства знань. Усі ці трансформації не минули бібліотечну галузь, зокрема бібліотеки закладів вищої освіти (надалі – ЗВО), перед якими, задля задоволення потреб академічної спільноти, стоїть завдання надання своїм користувачам бібліотечних послуг, цифрових та фізичних ресурсів, щоб вони мали змогу не тільки отримувати доступ та взаємодіяти з нескінченним потоком нових знань, але постійно стимулювати їх до створення нових способів пошуку та синтезу інформації. Наразі сучасний бібліотечний простір поєднує фізичну та віртуальну сфери свого існування, які співіснують у межах однієї освітньої установи, взаємодоповнюючи одна одну, в умовах, коли нові цифрові технології та педагогічна практика поєднуються і співпрацюють на різних рівнях.

При визначенні місця та ролі бібліотек ЗВО дослідники акцентують увагу на посиленні значущості бібліотеки як базової інституції у механізмі викладання, навчання та наукових досліджень в епоху цифрових